

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 26

Заснований в 1996 році

Рівне – 2003

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

***Янциур Микола Сергійович** – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).*

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – кандидат психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №9 від 25.04.2003 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.
університет, 2003

© Рівненський державний гуманітарний

УДК: 373.3:78.071.1(=161.2) М.М.Будз

ДИТЯЧА МУЗИКА В.КОСЕНКА В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

З давніх часів музика розглядалася як ефективний засіб гармонійного розвитку та естетичного виховання молодого покоління. Проблеми музично-естетичного виховання хвилювали багатьох дослідників, які дбали про збагачення потенціалу національної культури та формування особистості засобами музичного мистецтва. Одним із актуальних завдань сучасної початкової освіти є формування особистості учня, здобутком якої є самостійність думки, нагромадження цілеспрямованих інтересів, розвиток асоціативного мислення уяви, виконання різних творчих дій, тощо.

Відомий педагог Ш.О.Амонашвілі характеризує молодший вік школяра як найбільш сприятливий (сензитивний) для розумового розвитку дитини [1,16]. Щоб запобігти імперативному характеру навчання, у педагогічному процесі дитину має супроводжувати почуття вільного вибору, сам процес вирізняється розвиваючою тенденцією та співробітництвом педагога й дитини [1,47 – 51].

Академік О.Я.Савченко вважає, що особливого значення у молодшому шкільному віці набуває сенсорне виховання, яке відбувається в усіх видах діяльності (ігровій, руховій, навчальній, музичній). Слід пам'ятати про активний розвиток емоцій і почуттів у таких дітей [4, 79]. Зазначені думки співзвучні з думками видатного українського педагога В.О.Сухомлинського про значення музики, мелодії, краси музичних звуків у моральному і розумовому вихованні людини. Він вбачав у музиці могутній засіб самовиховання. Головним у музично-естетичному вихованні для В.О.Сухомлинського була настанова на розвиток здібності емоційно ставитися до краси й потреби вражень естетичного характеру. Досвід його **“школи радості”** переконує в тому, що тільки у ранньому дитинстві кризь сприйняття краси музичного твору дитина відчуває багатогранні відтінки людських почуттів, відбувається зростання культури, рівня якої нічим іншим не можна досягти. Тому й музичне виховання – це не виховання музиканта, а передусім – виховання людини [5, 60 – 62].

Освітня державна галузь **Мистецтво** має за головну мету розвиток особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, здатності до сприймання, розуміння і творення художніх образів, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні учнів [3, 28]. Одним із основних завдань цієї галузі є пробудження у дітей інтересу до мистецтва, залучення до художньо-творчої діяльності в музичному образотворчому, хореографічному, театральному та екранних видах мистецтва [3, 39].

Навчанням музики в умовах реформування національної школи передбачається копітка робота педагогів-практиків, націлених на підняття рівня духовної культури школяра, і, зокрема на ознайомлення з творами талановитих українських композиторів. Вивчення навчального репертуару на національній основі сприятиме залученню дітей до глибокого осягнення музичної спадщини українського народу, що є особливо актуальним і своєчасним.

У віці від 6 до 10 років художній смак учнів не є ще достатньо визначеним, він тільки формується, поступово засвоюючи всі особливості національного строю музики. Отже, важливу роль відіграє педагог, який має забезпечити належні умови для художньо-пізнавальної діяльності вихованців, створити позитивний емоційний фон для її реалізації, проявити професійний підхід до основного репертуару шкільної програми з точки зору визначення його художньої цінності, змістовності, відображення в музиці тих життєвих явищ, які близькі і зрозумілі школярам початкових класів і які **рухають** їхній музичний розвиток, збагачують загальний світогляд, формують художні інтереси, смаки і потреби.

Для гармонійного розвитку школяр мусить мати репертуар, який знаходить відгук серед його оточення, подобається йому, друзям, батькам, разом з тим є художньо цікавим та всебічно розвиває дитину.

Отже, у статті ми розглянемо виховні аспекти дитячої музики українських композиторів Віктора Косенка і визначимо її значення у музично-естетичному розвитку молодших школярів. Мова про українознавчий компонент у змісті уроків з **Музики** початкової школи.

В історію української музичної культури Віктор Степанович Косенко увійшов як український композитор, творчість якого тісно пов'язана з життям людей, їх думками та прагненнями. І дорослим, і дітям, і виконавцям, і слухачам від зустрічі з музикою Косенка приємно і радісно. Музичне мистецтво В.Косенка романтичне, просвітлене. Воно приваблює ліризмом, щедрістю барв, художнім темпераментом, яскравістю образів. Творча спадщина В.Косенка багатогранна, різножанрова. Але зупинимось на тих сторінках, що пов'язують її з дітьми, тому що саме ці твори мають великий навчальний, розвиваючий та виховний потенціал, бо саме в них ми чуємо велику любов композитора до дітей та розуміння їх потреб.

Музику В.Косенка почав писати ще малим хлопчиком. Коли йому минуло 9 років. У доробку юного композитора була вже баркарола, вальс, марші, скерцо, тощо. “Маленька опера про ялинку”, створена В.Косенком взимку 1936 року. Цей спектакль йшов у теперішньому залі філармонії м.Києва двічі на день протягом усіх канікул. Співали та грали видатні артисти, зокрема І.Паторжинський, М.Литвиненко-Вольгемут. Сценарій десь там і загубився. В архіві композитора залишилися тільки 4 пісні – про ялинку та про Михасика – свистунка.

З великою любов'ю написані чотири дитячі п'єси для фортепіано: **“Мелодія”**, **“Старовинний танець”**, **“Скерцино”**, **“Марш”** (1929 – 39 роки).

У 1936 році був написаний фортепіанний альбом В.С.Косенка – “**24 дитячі п’єси**”, який і досі залишається неперевершеним у галузі української дитячої музики. У своїй творчій діяльності композитор завжди прагнув бути близьким своєму часові. Створений у пору духовної і композиторської зрілості, дитячий альбом свідчить про глибокі зв’язки митця з дійсністю. Появу цієї музики викликало бажання автора яскраво, в художніх образах, відобразити життя дітей. “Викладаючи чимало років по класу фортепіано, - говорив Косенко, - я хотів створити таку збірку художніх п’єс, що готували б юних піаністів з технічного боку і давали б їм навички гри на фортепіано послідовно в усіх тональностях, а головне мені хотілося, щоб ви вчилися на таких п’єсах, що відбивають наше життя. (Авторський конференс до радіопередачі, присвячений “24 дитячим п’єсам”, 1936 рік., жовтень, архів композитора).

Говорячи про виховні аспекти альбому В.Косенка, треба відзначити насамперед уміння автора розмовляти з дітьми. Композитор далекий від підроблення під удавану простоту, яка часом трапляється у дитячій літературі. Кращі майстри творчості для дітей не раз порушували цю проблему. “У своїх віршах, – писав, К.Чуковський, – ми повинні не стільки пристосовуватися до дитини, скільки пристосовувати її до себе, до своїх **дорослих** відчуттів і думок. Звичайно, ми повинні робити це з великою обережністю, не чинячи насилля над природою дитини, але якщо ми цього робити не станемо, нам доведеться відмовитися від ролі вихователя” [6, 4].

І справді, альбом Косенка аж ніяк не є таким **пристосуванням** до дитини. Своєю мовою композитор не примітивізує, а прагне зробити доступною для дитячого сприйняття. Так, позбавлена складних для слуху дітей співзвуч, гармонічна мова збірника надзвичайно характерна для автора. Це виявляється в улюблених ним терцовому та одноіменному зіставленні тональностей, в хроматизації ладу, у відносно частій альтерації квінти ладу, у вживанні в басу паралельних квінт, тощо. Композитор прагне зробити виклад зручним для дитячих рук. По суті, це полегшені варіанти типових форм Косенкової фактури. Ми не зупиняємося тут на питанні про виховні можливості суто професіональних навичок дитячого альбому. Він становить собою справжню школу юних піаністів (Детальніше про піаністичні прийоми “**24 дитячих п’єс**” див.: В.Милич. Фортепіанна література для дітей та юнацтва. – К.:Рад.шк. 1961. – С. 53 – 64.)

Як відомо, діти, завдяки образності мислення, особливо реагують на музику з конкретним змістом: звідси – їх любов до сюжетних п’єс. І справді, майже до всіх номерів збірки легко скласти літературну програму. Цікаво, що й назви своїм п’єсам автор давав **зі згоди** дітей, що мешкали у його будинку. І “бував дуже задоволений, коли діти розуміли його задум” (архів композитора).

Художня конкретність музики альбому яскраво виявляється у звукописних моментах: **падання краплин** у “Дощику”, **барабан** у “Марші”, **фанфари** у п’єсі “В похід”, **притоптування** у “Танцювальній”, тощо. Велике значення має також жанрова визначеність п’єс: марш (“**Марш**”), пісня (“**Українська народна пісня**”, “**Колискова пісня**”), танець (“**Вальс**”, “**Полька**”, “**Мазурка**”, “**Танцювальна**”). Сюжетність музики часто визначена також у самій назві п’єс: “**За метеликом**”, “**Ранком у садочку**”, “**Скакалочка**”, “**Балетна сценка**”, “**Казка**”.

Зважаючи на специфіку дитячого віку, Косенко віддає перевагу образам з підвищеним емоційним забарвленням. “Творчий інстинкт, - писав Б.Асаф’єв, - виявляється у дітей завжди у неодмінному прагненні менше споглядати або механічно виконувати вже визначене, охочіше самим брати участь і вносити своє” [2, 152]. Очевидно, саме тому значну увагу Косенко приділяє **танцювальним** та **ігровим** п’єсам. Композитор враховував можливості дитячого сприйняття. Саме тому в альбомі переважають тричастинність та куплетність, а також – природні для дітей відносно короткі лінії фраз.

Як відомо, першорядне значення для дитячої літератури має емоційна безпосередність: діти з їх образно-асоціативним мисленням сприймають твори лише з яскравим емоційним змістом. Образність альбому Косенка – напрочуд багата і яскрава. Емоційна насиченість, притаманна взагалі творчості композитора, набуває в його дитячій музиці особливої цінності, оскільки надає їй більшої сили впливу на внутрішній світ дітей.

Відчуття композитором психології дітей підказало йому основний емоційно-смісловий зміст образів альбому. Їх сонячність викликає у маленьких слухачів радість, а м’яка ліричність музики – душевну доброту. Важливе місце в альбомі посідає також відображення вольових устремлінь. Спрямовуючи думки та емоції дітей на ці музичні образи, композитор сприяє розвиткові у них душевних якостей – сміливість, мужність, стійкість. Тим самим музика композитора впливає на моральні риси дітей, на формування їх характерів. Така спрямованість надає альбомові і сьогодні великої виховної дієвості.

Відомо, яке велике значення має народне мистецтво у вихованні дітей. Найкращі композитори з тих, які писали для дітей, вважали народну музику основою їх музичного виховання. З цього погляду велика виховна цінність Косенкового альбому у народності його мови. Інтонаційно-образні властивості народного мистецтва – невід’ємна складова частина музики збірки Косенка. Щодо всієї його творчості ця визначеність стилю композитора набуває тут, на нашу думку, свого найповнішого прояву.

Ліричність музики альбому іде з надр народної пісенності. Є тут один із нечисленних у творчості Косенка прикладів цитування фольклорних зразків. Йдеться про п’єсу “**Українська народна пісня**”. Досі вважалося, що тут наявна стилізація народної пісні. Насправді п’єса – це творче прочитання старовинної української пісні “Заслужкий хліб добрий”, яка також увійшла і до збірки обробок та гармонізації композитора народних пісень для голосу і фортепіано.

Близька до народних джерел і п'єса “Мелодія”. Вона пройнята інтонаціями і ладовими забарвленнями української пісенності (**оспівування тоніки, пентатонічні звороти, поспівки у натуральному і гармонічному мінорі, ладова перемінність, мелодичне варіювання**).

Найчастіше мислення композитора виявляється у творчому осмисленні виражальних можливостей народної пісні, що робить музику Косенка особливо привабливою. Так, майже у всіх п'єсах альбому зустрічаються і ритмічна варіантність мелодичного руху, і краплення підголосків, і рух мелодії паралельними голосами, і плагальність гармонічних зворотів, і неквадратність побудови музичної думки. Слід відзначити також і застосування народних ладів: дуже часто в альбомі зустрічаються елементи дорійського, фрігійського, лідійського ладів, моменти перемінності, тяжіння до паралельних ладів, пентатонічні звороти. Така ладова різноманітність дає можливість розвивати художній слух дітей і виховувати їх музичне мислення у народному ключі.

Отже, художнє відображення дійсності проходить у композитора крізь асимільований ним комплекс стильових рис народної музики, що набуває особливого значення у наш час – час відродження української національної культури. Дитяча творчість Косенка дуже цікава з точки зору педагогічної репертуару. На його творах можна розкривати найрізноманітніші теми та поняття курсу “Музика” в початковій школі, розвивати музичні та творчі здібності дітей, виховувати любов до музики, літератури, національного мистецтва взагалі. У світовій музичній практиці відомо багато творів, що сприяють розвитку та становленню творчої особистості юного музиканта. “24 дитячі п'єси” В.Косенка, що послужили матеріалом для дослідження, продовжують класичну тенденцію створення музики для дітей і служать взірцем творчого осмислення митцем життя та глибокого розуміння почесної місії композитора у музично-естетичному вихованні підростаючого покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. В школу – с шести лет // Педагогический поиск. – М.: Педагогика, 1987. – 322с.
2. Асафьев Б. Вопросы музыки в школе. // Сб. ст., под ред. И.Глебова. – Ленинград, 1926. – 140с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2001. – №1. – С. 27-54.
4. Савченко О. Дидактика початкової школи. – К.: Абрис, 1997. – 415с.
5. Сухомлинський В.А. Сердце отдаю детям. – К.: Рад.шк., 1985. – 559с.
6. Чуковский К. От двух до пяти. – М.: Просвещение, 1966. – 280с.

Одержано редакцією 17.02.2003

УДК: 378.071.5 С.Н.Якимчук

ПЕДАГОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО ВПЛИВУ МУЗИКИ НА ПРОЦЕС ВИХОВАННЯ

Є дуже багато чинників, які впливають на розвиток особистості: природні, матеріальні, природа самої особистості, мікро- та макросередовище, умови сім'ї, навчального закладу, тощо. Автор посібника “Теорія і методика виховання” С. Г. Карпенчук, синтезуючи різні підходи, до **природних чинників** віднесла природу дитини, природне середовище, природовідповідний характер спільностей людей; до **соціальних** – різні чинники соціалізації дитини: школу, сім'ю, мікросередовище, макросередовище; до **духовних** – науку, культуру, мистецтво, релігію. [3]

Вперше ідею про можливість розвитку природи людини у напрямку до більш досконалих форм ми зустрічаємо в Аристотеля. Продовжує її Я.А.Коменський, який веде мову про властиве людині від народження прагнення до знань [4]. Пізніше Песталоцці під впливом Канта вніс етичне починання в ідею саморозвитку, створивши теорію “виховання серця”, тобто морального виховання. А.Дістервег поширив ідею саморозвитку задатків, бо “виховувати – означає збуджувати”.

У розвитку і формуванні людської особистості О.В.Духнович розрізняв такі фактори: “природа (натура), наука і звичаї. Природний нахил дістає людина від самої природи, що становить темперамент, але науку і звичаї дають вправи і наставляння, або виховання”[2].

Принцип **природовідповідності** виховання, обґрунтований видатними філософами, психологами й педагогами від Аристотеля до Ушинського. З погляду Г. Сковороди, кожна людина має займати певне місце в суспільстві не за багатством чи знатністю, а відповідно своїх природних задатків [6]. В.О.Сухомлинський враховував багатогранність природи дитини. Природовідповідність охоплює не лише анатомо-фізіологічні, психологічні та вікові, а й генетичні, національні, регіональні та інші особливості людини. [7] Орієнтуючись на цей підхід та на систему принципів, що йому відповідає, ми далі обґрунтовуємо цей аспект у контексті музичного виховання.

Зрозуміло, що музичне виховання впливає на розвиток у школярів та молоді певних музичних знань, умінь та навичок. Крім цього, акцентується увага на природній схильності, притаманній кожній людині або їй властивій. Тому **природовідповідний** аспект, безперечно, є провідним у контексті музичного виховання. Він спрямований на природні **здібності, обдарованості, талант**, які потребують певних умов для розвитку та удосконалення. Тому і принцип **природовідповідності** займає центральне місце в системі музичного виховання. Вивчення музичних здібностей і схильностей дітей, як і будь-яких інших природних задатків, є вихідною

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Постоловський Р.М.	5
ЧАСТИНА І. ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.	7
2. Павелків Р.В. Молодший школяр у моральному вимірі міжособистісних відносин.....	7
3. Кіндрат В.К. Формування національної свідомості молодших школярів.....	12
4. Кочкарьова Л.Б. Громадянське виховання молодших школярів.....	17
5. Зубілевич М.І. Формування активної життєвої позиції сучасного підлітка (на прикладі скаутів).....	20
6. Хорошковська О.Н. До проблеми розвитку українського комунікативного мовлення першокласників.....	22
7. Коваль Г.П. Фонетичні знання, уміння та навички у мовно-мовленнєвому курсі початкового навчання української мови.....	24
8. Лещенко Г.П. Мовленнєва компетенція як основний компонент комунікативної україномовної компетенції школярів.....	29
9. Михасюк Т.В. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами народознавства (на матеріалі народного календаря).....	33
10. Пономарьова К.І. Система лексичних вправ як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.....	36
11. Петрук О.М. Про застосування функціонально-комунікативного підходу під час вивчення граматичного матеріалу.....	39
12. Артемова О.І. Модель розвитку креативного мовлення молодших школярів: теоретичні та практичні аспекти.....	41
13. Шевчук Т.Б. Реалізація лінгвістичного компонента у змісті навчання української мови в початкових класах.....	45
14. Лук'яник Л.В. Етимологічний аналіз як засіб розвитку мовлення.....	48
15. Коченгіна М.В. Пропедевтика складного речення у початкових класах як складова повноцінного мовленнєвого розвитку молодших школярів.....	51
16. Захарчук З.О. Особливості навчання молодших школярів виразно читати.....	54
17. Суржук Т.Б. Диференційоване навчання на уроках читання.....	58
18. Борова В.Є. Логоказка як засіб коригування звукової культури мовлення старших дошкільників і молодших школярів.....	62
19. Маліновська Н.В. Особливості мовної підготовки дітей до школи.....	64
20. Якимчук Р.І. Корекція мовлення першокласників.....	66
21. Прищепя О.Ю. Формування графічних навичок письма у першокласників.....	68
22. Сілков В.В. Теоретико-методичні основи особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	70
23. Приймак О.П. Методика вивчення табличного додавання і віднімання з переходом через десяток.....	74
24. Сілкова Е.О. Передумови особистісно-зорієнтованого формування поняття числа у молодших школярів.....	79
25. Гібалова Н.В. Система вправ як засіб диференціації навчання математики в початкових класах.....	82
26. Шутяк В.Г., Шутяк Ж.В. Міжпредметні зв'язки у навчанні молодших школярів (на матеріалі уроків трудового навчання й математики).....	84
27. Шпакова В.С. Врахування вікових особливостей 6-річних першокласників в організації навчальної діяльності.....	88
28. Поніманська Т.І. Формування гуманістичних цінностей у дітей 7-го року життя.....	90
29. Петренко О.Б. Врахування гендерних особливостей молодших школярів у навчально-виховному процесі.....	92
30. Будз М.М. Дитяча музика В.Косенка в естетичному вихованні молодших школярів.....	98
31. Якимчук С.Н. Педагогічні принципи ефективного впливу музики на процес виховання.....	100
32. Рябокоть В.І. Писанкарство на уроках образотворчого мистецтва.....	102
33. Табаровець Л.М. Лінгвістичні засади навчання іноземних мов (початкова школа).....	107
34. Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	110
35. Грипич С.Н. Психолого-педагогічні умови морального виховання молодших школярів засобами дитячої літератури.....	112
ЧАСТИНА ІІ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ДО РОБОТИ В УМОВАХ 4-РІЧНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	117
36. Вашуленко М.С. Перспективи модернізації початкової мовної освіти.....	117
37. Гетманчук Н.О. Комунікативна спрямованість вивчення прийменників у курсі української мови вищої школи.....	122

38. Лесняк Н.В. Мовленнєва практика на заняттях образотворчого мистецтва.....	126
39. Богущ А.М. Підготовка студентів до здійснення наступності і спадкоємності дошкільної і початкової ланок у системі неперервної освіти	129
40. Воробйов А.М. Психологічні особливості пізнавальних процесів молодшого школяра	131
41. Безкоровайна О.В. Педагогічні аспекти гуманізації особистості вчителя в умовах демократизації шкільного життя.....	134
42. Литвиненко С.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності	136
43. Янцур М.С. Профорієнтаційна робота вчителями початкової школи.....	138
44. Михальська В.Р. До проблеми функцій вчителя початкових класів (управлінський аспект).....	142
45. Манжелій Н.М. До проблеми забезпечення наступності між дошкіллям і початковою ланкою освіти	145
46. Дичківська І.М. Інноваційна компетентність педагога як показник готовності до впровадження сучасних технологій дошкільної та початкової освіти	147
47. Ярмак Т.М. Інструментальна підготовка майбутнього вчителя музики початкової школи	150
48. Мельник Ю.С. Організація індивідуального навчання в телекомунікаційному освітньому середовищі	152
49. Байбара Т.М. Місце фахової методики у процесі формування педагогічного мислення майбутніх учителів початкових класів	155
50. Можайкіна О.С. Формування особистості неповнолітнього в контексті запобігання протиправної поведінки.....	158
51. Вербець В.В. Соціально-педагогічний моніторинг у навчально-виховному процесі	162
52. Лопухівська А.В. Особливості організації виховної роботи в сільських загальноосвітніх навчальних закладах	164
53. Присяжнюк Н.І. Навчальна домашня робота учнів початкових класів.....	167
54. Трофімчук В.М. Принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності у навчанні англійської мови на немовних факультетах.....	170
55. Дуброва А.С. Принцип новизни у комунікативному підході до оволодіння діалогічним мовленням на заняттях англійської мови	171
56. Мороз Л.В. Кушнір Н.В. Особливості перекладу на заняттях з іноземної мови немовних спеціальностей.....	174
Відомості про авторів	176

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 26

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Редактор збірника наукових праць Коваль Г.П.

Технічний редактор Курченко Н.Б.

Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 24.03.2002 р. Підписано до друку 25.04.2003 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 26,83. Обл. вид. арк. 27,23. Замовлення № 18/1. Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі

Рівненського державного гуманітарного університету

33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 26. — Рівне: РДГУ, 2003. — 170 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 7.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, психології, дидактики, історії педагогіки, методики навчання, виховання, розвитку, трудової та графічної підготовки і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20